СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 79. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 5. квітня, 1928. — VOL. XXXVI. No. 79. Jersey City, N. J., Thursday, April 5, 1928. THREE CENTS.

НАФТЯР РОЗКРИВАЄ НОВЕ ОБМАНСТВО ФОЛА.

НЕ ХОТІВ ПРИНЯТИ ЙОГО ОФЕРТИ.

ВАШИНГТОН, 3. квітня. — Перед сенатовим комітетом для публичних земель, що розсліджує нафтові скандали з винаймом нафтових теренів федерального уряду, ставав нині як свідок Берч Гелмз, бувший президент підприємства Тексас Песифик Ковл енд Ойл Ко. та розкрив нове обманство бувшого міністра внутрішних справ Фола.

Гелмз заявив, що у вересни 1921. року, шість місяців перед заключеннем договору винайму федеральних нафтових теренів між Фолом а нафтярем Догені, свідок довідався був про те, що нафтовий терен Тіпат Довм має бути наймлений. Він сейчас став розпитуватися в уряді, чи не предложитиб йому свою оферту. Він бачився з Денбі, тодішним секретарем фльоти, але сей запевнив його, що уряд теренів арендувати не думає.

У квітни 1922. року свідок довідався, що нафтові терени в Тіпат Довмі таки винаймають. Він знова побачився з Денбі та його секретарями, і сі йому сказали, що справа тепер уже в руках міністра внутрішних справ Фола. Дня 10. квітня Фол сказав Гелмзови, що він ще має цілий місяць часу на предложеннє своєї оферти, а тимчасом перед упливом тижня самий Фол заключив угоду з Синклером і сейчас виїхав з Вашингтону.

Гелмз тоді пробував побачитися з президентом Гардингом, щоби предложити йому сі факти, які на його думку були обманство уряду, але Гардинг відослав його назад до Денбі й Фола.

Цікаве й те, що Гелмз пробував уже кілька разів розкрити публично сі факти, але йому все не давали. Підчас першої розправи проти Фола й Синклера він зявився на свідка, але суд не допустив його до свідоцтва.

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

СМИТ ЗНОВА ХВАЛИТЬСЯ БІЛЬШОСТЮ КОНВЕНЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 3. квітня. — Прихильники кандидатури Ал. Смита з рамени демократичної партії на уряд президента подають, що підчас учорашних вступних виборів у стейтах Ню Йорку й Вискансині Смит дістав знова 124 делегатів та що його більшість на конвенції вже запевнена.

Републиканський комітет вибрав на тимчасового предсідателя краєвої номінаційної конвенції републиканської партії сенатора Феса з Огайо. Конвенція почнеться в Канзас Сіти дня 12. червня.

ЗНИЖКА ПОДАТКІВ НЕ БУДЕ ТАКА ВЕЛИКА, ЯК СПОДІВАЛИСЯ.

МЕЛОН ПРЕДКЛАДАЄ ОБНИЖИТИ ПОДАТКИ ВСЕГО НА 182 МІЛЮНИ.

ВАШИНГТОН, 3. квітня. — Департамент скарбу предложив конґресови обчисленнє, з якого виходить, що як конґрес постановить видати на зарятунок околиць, навіщених повінью, суму 30 мілiонів долярів, то край може сподіватися обниження податків тільки на 182 мілiони долярів.

Уряд опирає свої обчислення на звідомленнях про приходи мешканців.

СМЕРТЬ КОНҐРЕСМЕНА.

ҐЕЛИВЕН З БОСТОНУ ВМЕР У СНІ.

БОСТОН, 3. квітня. — Бостонський конґресмен Джеймз Ґеливен умер нині в Ринґ Госпител у Арлинґтоні у 62 році життя. Ґеливен помер підчас сну від недуги серця, на яку він хорував уже від довшого часу.

Був він у конґресі через послідних 16 літ. Відомий був як добрий бесідник та завзятий противник прогибіції.

СУД НЕ ПОВІРИВ У ЗІЗНАННЯ СМЕРТЕЛЬНО ПОКАЛІЧЕНОГО.

НЮ ЙОРК, 3. квітня. — У ночи 23. марта сього року хтось пострілив небезпечно 22-літного нюйорського Жида Абрагама Гірша. Раненого відставлено до шпиталю, де він за кілька годин помер. Перед смертю заявив він, що його пострілив його ворог Джосеф Ґолдберґ. Поліція зараз арештувала Ґолдберґа, але тепер суд приказав випустити його на волю мимо обжаловання вмираючої жертви. Суд звільнив його на основі цікавого правного пункту; після права свідоцтво вмираючого має мати певну віру тільки тоді, коли він сподіється зараз смерти. З огляду на те, що Гірш заявив, що він сподіється жити, його свідоцтву, вказуючому на Ґолдберґа, не повірили.

7.600 ДОЛЯРІВ ЗА ОДНУ КНИЖКУ.

НЮ ЙОРК, 4. квітня. — Підчас учорашної ліцитації книжок у Андерсон Ґелеріз продано між иншими перше видання поеми „Де Рейвен", відомого американського поета Едґара Елена По. Сей примірник був видрукуваний в 1840. році та був колись у посіданню самого поета й мав його присвяту одному знакомому. Продано сей примірник за небувалу ціну $7,600.

РОЗБИШАЦЬКИЙ НАПАД НА БАНКОВИХ ПОСЛАНЦІВ.

РИВЕРСАЙД, Ню Джерзі, 3. квітня. — Пятьох розбишаків напали на трох банкових посланців місцевого банку Риверсайд Трост Ко., побили двох з них до непамяти й забрали від них торбу з 4,000 долярами. Подія сталася в білий день, на людній вулиці, недалеко від поліцийної стації.

ДО ОБОРОНИ НЕВИННО ЗАСУДЖЕНИХ НА СМЕРТЬ.

ПІДНЕСІМ ГРОМАДНИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ ЗНУЩАНЬ НАД НАШИМ НАРОДОМ В СТАРІМ КРАЮ І ПРОТИ ЗАСУДУ НА СМЕРТЬ ДВОХ НЕВИННИХ ЛЮДЕЙ.

ЗБИРАЙМО ФОНД НА ОБОРОНУ НЕВИННО ЗАСУДЖЕНИХ НА СМЕРТЬ ЛЯЦЬКИМИ КАТАМИ.

ДАЙМО МАТЕРІЯЛЬНУ ПІДДЕРЖКУ ДЛЯ ТОЇ ЦІЛИ, ЩОБИ ВИСВІТЛИТИ ПЕРЕД СВІТОМ ВАРВАРСТВО І ЗЛОЧИНСТВО ЛЯЦЬКОГО ОКУПАНТА.

ДО ТОГО ЗАКЛИКАЄ ВЕСЬ ЗАГАЛ ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

ВСІ ЖЕРТВИ НА ВИСШЕ ЗГАДАНІ ЦІЛИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ НА ТАКУ АДРЕСУ:

Obyednanye, P. O. Box 411. Philadelphia, Pa.

НЕДОЛЯ НАШИХ ВЯЗНІВ.

Пишуть до „Діла": До арештованого в Зборівщині п. Ст. Муровича, якого держать у холодній вязниці, начальник суду не допустив лікаря, ще й глузував із недужого. Крім цього дня 24-го лютого в неприсутности о. Муровича, пароха Сервір, поліцаї найшли на його хату та стягали податок із збіжа, розбивши раніше шпихлір.

БУЧА В БІЛГОРОДСЬКІМ ПАРРЛЯМЕНТІ.

Дня 29-го лютого дійшло в скупштині до скандальних сцен. Хлопсько-демократичний союз домагався, щоби скласти державну комісію для перевірки обставин у вязницях. Коли на це відповідав міністер внутрішніх справ д-р Корошец, признаючи, що ці обставини є погані, Ст. Радіч почав йому перебивати такими різкими окликами, що аж захрип. Тоді посли з радикальної партії кинулися на Радіча із пястуками. Почалась бійка. Предсідник зачинив засідання; поміркованим елементам ледви вдалось поєднати воюючих. Коли Радіча виключили за кару із трох найближчих засідань, опозиція знову счинила страшний гам.

ПЕРЕД СЕНЗАЦІЙНИМ ПРОЦЕСОМ.

Перед берлінським судом розпічнеться на днях інтересний процес радянського посольства в Берліні проти редакції російського еміґрантського денника „Руль".

Коротко після таємничого вбивства російського еміґранта Трайковіча в радянськім посольстві у Варшаві, „Руль" помістив статтю „Будьте осторожні", де остерегав російську еміґрацію переступати поріг радянського посольства в Берліні, де також дуже легко може стрінути їх смерть з засідки.

Процес викликав величезну сензацію в цілому Берліні.

ПІМСТА УЧНІВ.

В одній з місцевостей поблизу німецького міста Мец найдено труп місцевого вчителя із звязаними руками й ногами та слідами насильної смерти. Є підозріння, що його вбили власні учні.

ВІСПА.

В місті Аден в Арабії вибухла катастрофальна епідемія віспи. Протягом десять днів померло там 210 осіб.

ТУРКИ ПЕРЕВОДЯТЬ РОЗДІЛ ДЕРЖАВИ ВІД ЦЕРКВИ.

АНҐОРА, 4. квітня. — Кемаль Паша думає над зміною конституції в тім згляді, щоби перевести в Туреччині цілковитий розділ між державою а церквою. Крок той уважають в Туреччині епохальною подією.

СПРАВА ДОВГІВ ЛЕЖИТЬ В РУКАХ АМЕРИКИ.

ЛОНДОН, 3. квітня. — Анґлія готова кождої хвилі до дискусії в справі остаточної полагоди квестії воєнних довгів. Але каже, що тут властне слово за Америкою.

РЕКОРДИ.

У Марбурґу повісився залізничий урядовець Шавперль, щоби доказати своїм приятелям спіритистам, що після смерти він зявиться їм; він залишив листа жінці та дітям, прохаючи їх не сумувати, бо він хутко вернеться. — У Кольонь один хлопець виліз на шпиль собору і станув там на голові, бо побився об заклад за два папіроси. — У східній Фляндрії святкували хрестини в рідні Ван Гуль-Де Бан, що має 22 дітей. — Жінка славного лікаря Воронова, що відмолоджує людей, домагається розводу. Із цього виходить, що відмолодити себе або власну жінку важше ніж інших. — Німецька райхсвера, що давала субвенцію фільмовому підприємстви „Фабус", утратила з. яких 20 міліонів марок. — Німецький робітник біля Дортмунден обезпечив себе на 30.000 марок і дав собі відрізати ногу льокомотиві на залізничім шляху, щоби дістати обезпечення. За цей підступ засудили його на 9 місяців вязниці. — За місяць вийде у світ анґлійський словник т. зв. Оксфордський, що має значіння енциклопедії мови, рівнорядної із словником французької Академії. Над ним працювали вчені 70 літ; він має 12 великанських томів, 46.404 сторінок і майже 2 міл. цитат-прикладів. Якби його розложити на довжину, то він тягнувся би 15 км.

АТЕНТАТ НА БУВШУ ЦІСАРЕВУ ЗИТУ.

З Мадриту повідомляють, що в Більбао засуджено якогось Антоніо Рементерія на гривну 250 пезетів за те, що він кинув на авто бувшої цісаревої Зити каменем. Авто вийшло з „атентату" ушкодженим, але цісарева вийшла ціло.

НАЦІОНАЛЬНИЙ КЛЬОВН.

З нагоди 10-ліття істнування радянської влади вона признала святочно один новий офіціяльний почесний титул: „національного кльовна". Його дістав головний кльовн державного московського цирку Баталій Басавенко. Як виходить із прізвища, чести цієї доступив наш земляк. Інший земляк, талановитий письменник Михайло Зощенко, теж служить своїм гумором московській культурі. Що й казати: треба великої сміливости, щоби носити титул „національний кльовн" із гордістю. Може треба її більше як виконувати свою професію під режімом, де найгіршим явищем життя є щирий, безпосередний сміх. Радянська влада опікується дбайливо цирком як єдиним місцем, де цей сміх прилюдно дозволений і то дозволений кльовнам. Національний кльовн має більше права критикувати істнуючий лад як недавній найближчий співробітник Леніна — Троцький. Ця опіка кльовнами нагадує сильно звички російських царів, які залюбки дозволяли своїм блазням на те, чого не вільно було їхнім міністрам: на щиру критику їх хиб і істнуючого ладу. Блазень, який жив у вигодах при боці царів і королів, розсмішуючи їх, мусів поволі тратити свою злобу. Відзначити циркового блазня почесним титулом „національного кльовна" — премудра політична тактика. Такий достойник не зможе вже на майбутнє дозволяти собі на те, на що дозволяв досі. Правда, що навряд чи який уряд дозволив би собі нині призначити такий титул цирковому блазнюкові за його талант. Хоча би тому, що національних кльовнів є скрізь забагато.

АМЕРИКА ЦІКАВИТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЮ АКАДЕМІЄЮ НАУК.

З Києва доносять, що Нюйорська Медична Академія зацікавилася працею патольоґо-анатомічної комісії Української Академії Наук, зокрема вислідами останнього Київського Зізду Патольоґів. Згадана нюйорська академія звернулася далі до У. А. Н. з проханням обмінюватися науковими працями між обидвома Академіями.

Цими днями вислала У. А. Н. вже першу партію своїх праць до Ню Йорку.

МАЛИ ПОСТРІЛИТИ СМЕРТЕЛЬНО ТРОЦЬКОГО

МАЄ ЦЕ БУТИ РОБОТА ПРИХИЛЬНИКІВ СТАЛІНА. СОВІТИ МОВЧАТЬ.

ПАРИЖ, 3. квітня. — Дійшла до Парижа телеґрафічна відомість, що в малім туркестанськім селі напали на Троцького прихильники Сталіна і смертельно його ранили. Троцький живе там на вигнанню. Рана має бути так серіозна, що нема надії на дальше життя. З совітського боку нема ніякого потвердження цеї поголоски. Кажуть, що совіти ту подію скривають. Супроти цего належить брати ту відомість на всякий случай покищо як несправджену поголоску.

СОВІТИ ХОЧУТЬ ПЛАТИТИ ДАВНІ ДОВГИ.

НЕ БУДУТЬ РОБИТИ ТУ СПЛАТУ ЗАЛЕЖНОЮ ВІД ЇХ ВИЗНАННЯ. ПОЧАТОК ЗРОБЛЕНО З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНОЮ. ТЕПЕР ЧЕРГА НА АМЕРИКУ.

МОСКВА, 3. квітня. — Ново іменований совітський амбасадор до Мексика, Александер Макар, заявив, що совіти рішили ввійти в близші зносини з Злученими Державами з огляду на що раз більше зростаючу торговлю. По тій причині совіти згідні розпочати з Вашингтоном переговори про сплату давних довгів. Тепер вже не стоїть ніщо на перешкоді до таких переговорів, бо совіти не домагаються, щоби Злучені Держави їх офіціяльно визнали. Вони будуть пертрактувати і без визнання. Бо в такий самий спосіб вони поступили вже і з Чехословаччиною.

СІМОХ ЛЕТУНІВ ГИНЕ НА ПРОТЯЗІ 36 ГОДИН.

ПРИЧИНОЮ ТИХ НЕЩАСТЬ БУЛИ ШАЛЕНІ БУРІ.

ЛОНДОН, 3. квітня. — Королівська воздушна фльота понесла за послідних 36 годин нечувані жертви в людях. В ріжних місцях згинуло аж 7 летунів на протязі того так короткого часу. Того року згинуло вже при військових аеропланах 25 летунів, в 1927 р. 48, а в 1926 році 85 летунів.

ДІТОЧЕ ОПОВІДАННЄ ЗА — $75,259.

СТІЛЬКИ ЗАПЛАЧЕНО ЗА РУКОПИС КНИЖКИ „ЕЛИС ІН ВОНДЕРЛЕНД".

ЛОНДОН, 3. квітня. — Відоме діточе оповіданнє „Елис ін Вондерленд", якого автором є Луї Керрол, викликало сензацію, коли його рукопис спродано на ліцитації за $75,259.80. Рукопис купив американський книжковий торговець В. Розенбах. По купні Розенбах заявив, що готов відпродати британському музеєви ту книжку за ту саму ціну, яку заплатив за неї на ліцитації. Гроші одержить та особа, котра є героїнею повісти. Вона живе тепер в нужді.

ВЖЕ ВМІЮТЬ ПОБОРОТИ І МРАКУ.

ПАРИЖ, 3. квітня! — Французькі летуни удосконалили апарат при кермі в той спосіб, що можуть летіти і в найбільшу мраку. Кажуть, що найбільше лихо полягає в тім, що летуни не довіряють апаратови і манипулюють на свій спосіб. Це якраз є причиною нещасть. Треба отже призвичаїти летуна глядіти тільки на апарат, а не на землю чи небо, а тоді прийде точно на означене місце без перешкод і серед найбільшої темноти чи мраки.

ПАПА ШУКАЄ ПОРОЗУМІННЯ З МУСОЛІНІЄМ.

ПАПСЬКИЙ ОРҐАН ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ПАПА НЕ ХОТІВ МІШАТИСЯ В ДЕРЖАВНІ СПОРИ.

РИМ, 3. квітня. — „Оссерваторе Романо", орґан Ватикану, обговорює широко останню промову папи в справі виховання молодіжи. Ґазета заявляє, що ту промову папи хибно зрозуміли в Італії, а ще більш хибно поза Італією. Папа не хоче мішатися до державних справ. Але з огляду на те, що Італія є католицькою державою, а католицька релігія признана там релігією державною, папа не бачить ніякої причини, чому би мала заходити якась ріжниця між Ватиканом а італійським урядом в справі морального виховання молодежи.

Супроти отсеї заяви не прийде до зірвання зносин між Ватиканом а фашистським урядом. Навпаки, будуть вестися дальші переговори в справі взаїмного порозуміння щодо остаточної розвязки т. зв. „римської квестії".

ВЕТЕРАНИ СВІТОВОЇ ВІЙНИ — ЗА МИРОМ.

ЗІХАЛИСЯ РЕПРЕЗЕНТАНТИ ВІД 15,000.000 ВОЯКІВ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

ПАРИЖ, 3. квітня. — По кількох літах підготовки зіхалися вкінці делеґати від 15 міліонів жовнірів, що боролися по стороні антанти і центральних держав. Не було тільки представників Угорщини, бо вони не узнають тріяноньского мира, а рівнож не було деяких націоналістичних, ветеранських, німецьких орґанізацій. Рівнож не прислали відпоручників Туреччина ні Бельґія. Та послідна не хоче говорити зі своїми давними ворогами. Мимо цего представники уявляють собою 90% зорґанізованих ветеранів світової війни.

Конґрес поділився на 4 комісії. Завданієм комісій буде предложити конґресови дороги до виелімінування війни. Будуть радити рівнож над пропаґандою проти війни і поліпшеннем долі ветеранів.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" ([illegible])
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and Holidays at [illegible] Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee
[illegible] as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		(ПЕРЕДПЛАТА) Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1858 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ ЧИ ЗВИЧАЙНА ПОЛІТИЧНА ТОРГОВЛЯ?

У французькій пресі викликав минувшого тижня немало шуму приказ паризького католицького архиепископа Дібуа до всіх католицьких парохів і сотрудників у Франції в справі французьких роялістів.

Роялісти се по нашому стільки, що прихильники короля, отже монархісти. Французькі роялісти хотілиби повалити в Франції републику та привернути на престіл королівський рід Бурбонів. Римо-католицький архиепископ, очевидно не без порозуміння з Римом, звертається проти сих монархістів з може найострійшими загрозами, яких тільки вживано в нові часи. Священики не сміють давати членам роялістичної партії причастя. Їх не вільно допускати до католицького подружа; коли котресь з кандидатів до подружа є прихильником роялістів і не відмовиться від своїх роялістичних переконань, то священик не має права навіть йому правити богослуження.

Прочитавши сі погрози, читач може легко подумати собі, що певно римо-католицька церква лютується на французьких монархістів за те, що роялісти злучили свій монархізм з протестантизмом. Певно, готов він подумати, їх кандидат се якийсь „Кальвін" або „Лютер". Але так воно не є: кандидати роялістів всі католики. Роялісти теж католики. Отже питанне тут не в боротьбі між католицизмом і протестантизмом. Суть боротьби тут не в вірі, а в політиці. Видно, тут римська церква хоче зробити прислугу французькому републиканському урядови.

Тепер може хтось сказати: „Певно французький уряд католицький. Певно се Рим помагає вірним католикам." Але й так воно не є. Добре каже італійська газета „Тевере": „Апостольська Столиця баламутить католицьке сумління в Італії й Франції, бо в Франції католицька церква піддержує світський, анти-клерикальний і масонський уряд".

Отже неправдою є те все, що часто нам голосять наші клерикали: що, мовляв, католицька церква все мала якісь тверді засади, після яких вона все незмінно поступала. Правдою за те є, що Рим попирав і попирає вірних і невірних після того, чи йому був з того бизнес.

Мимоходом сей факт кидає ярке світло на польсько-римський конкордат. Тим конкордатом Рим рішився попирати Польщу проти справедливих інтересів Українців у заміну за польське попиранне римських інтересів. Моральних засад тут ніяк нема. Се чистий торг.

ПО ПРОЦЕСІ 17-КИ

Два смертні присуди у Львові.

(Оригінальна кореспонденція зі Львова).

Сталося те, чого ніхто, що слідив уважно хід цілого процесу, не сподівався: прис. судді, без вимки самі Поляки, потвердили питання щодо морду дотично обв. Василя Атаманчука й Івана Вербицького, наслідком чого трибунал видав на них обох смертний присуд.

Не будемо розводитися над тим, наскільки несправедливим є той вимір кари, який приноровлено до обох перших обвинувачених. Це виявиться, думаємо, вже небавком. Зате звернемо увагу на кілька характеристичних моментів з останнього дня розправи.

Перше за все кілька слів про становище польської публики, і то з тих найвищих кругів. Переходить межі примітивної людської приличности все те, на що дозволяли собі ріжні пані й панове на салі розправ у часі наради суддів присяжних і в часі проголошування вердикту. Поминаємо всякі іронічні, зїдливі і повні ненависти дотинки й т. зв. дотепи на адресу обвинувачених. Але що мусить діятися в серці людини, коли гієни в людській подобі, в безпосереднім сусідстві найближчої рідні обв. Вербицьких, заходилися від нетерпеливости і постійно вигукували: „І поцо оні там так длуґо седзо? Поцо ту радзіць? Ябим за пеньць мінут вшистко сконьчил і баста!"...

Варто було бачити облича декого з тих „патріотів" у часі і безпосередно після прочитання смертного присуду. Яка радість малювалася в очах деяких людців, яке безмежне вдоволення! Справді: хотілося кричати з болю: А де-ж поділися тут люди?!

Були й вони на салі — українська частина публики і може кілька одиниць зпоміж Поляків і Жидів. Ця часть авдиторії задержала незвичайний зимний спокій і такт, хоч богато людей мало сльози в очах, хоч охнуло голосно у болю серце мами засудженого на смерть Вербицького... А в тому самому часі деякі гієни в людській подобі аж вставали й вихилялися на всі сторони, щоб тільки побачити вираз лиця засуджених на шибеницю.

А вони, засуджені? Оба вони приняли присуд спокійно, поважно і достойно, оба не дали ніякої, хочби найменшої притоки до того, щоб жадна сензацій, звироднїла публика могла щось на них запримітити. Ів. Вербицький розмовляв після проголошення вердикту лави суддів присяглих, в часі, як радив трибунал над виміром кари, спокійно зі своєю нареченою обв. Яницькою, а Атаманчук сів собі, як це він щодня робив у часі коротких перерв і перед початком розправи, коло своєї нареченої п-ні Королюкової і балакав з нею так спокійно, як кожного дня, так, як це може робити тільки цілком невинна людина. З того боку публика не мала ніякої сензації...

На один характеристичний факт хочемо звернути ще увагу. Обв. Атаманчук, на якого впав смертний присуд саме в дні його уродин (13 березня!) сидів уже від кількох днів у салі розправ з підвязаним лицем, бо мав від болю зубів спухлу щоку. Цю перевязку мав він і в останньому дні розправи. І ось уже рано чули ми такий голос зпоміж польської публики: „Цо, он мисьлі, же яко хори — нє повісьнє? Нє поможе му ніц!" А по проголошенні смертного присуду чули ми такі, повні нетерпеливости запити: „Чи їх зараз повешо?"...

Окремо мусимо згадати, що оборона в цім процесі, побудованім на індиціях (здогадах) і конфіденціональних (тайних поліційних) відомостях, мала незвичайно важке завдання, яке по нашім глибокім переконанні сповнила як слід. Більше від неї вимагати було годі. Колиж серед гробової тиші прочитано потвердження перших двох питань (убивство куратора Собінського) лавою суддів присяглих, оборонці задеревіли на своїх місцях, а обор. д-рові Старосольському дрожали довго-довго виски... Трибунал зберіг теж зимний спокій і глибоко-поважний настрій, тільки з очей прокуратора Ланєвського (колишнього жида Ляндав-а) і судді Янушевського пробивалося нетаєне вдоволення.

Коли ми вийшли з салі розправ, біля суду переходив саме наш греко-кат. похорон. Кажуть, що це добрий знак.

Ів. Кузьменко.

Львів, 13. березня 1928.

НА ЗАХІД, НА ЗАХІД!

(Присвячується великому Західникові, блумфільдському професорові Л. Цегельському).

Погляньте, браття Українці,
На Схід і плюньте раз на все!
Ми Европейці, а не Хінці,
Нам Захід волю принесе!

Гетьмани наші воювали
За Західний, культурний світ,
І в ляцьких тюрмах умирали
На протязі століть.

І ми за Австрію лягали,
За Захід нам зовсім чужий;
На ляцький донос загибали
В той час батьки в землі своїй.

Під Львовом гнили та конали,
Та все західники були;
Ляхи товчуть нас в нашій хаті,
Бо то Західники старі.

Замкнули школи українські,
Бо з Сходу завше йшли вони;
Нам треба школи не „русінські",
Нам треба школи західні!

Не вмієм хліба обробляти,
Бо ми зі Сходу дикуни.
Проте Мазури можуть знати,
Вони пани, ще й західні!

Не треба нам землі, ми дикі!
Ляхам пасує там сидіть.
А Українці? Йдіть на Захід,
Аж у Америку пливіть!

А може хто забув табори,
Де нас навчали поважать
Культуру західну правдиву,
Що навіть досі пальці знать?

Хай наші землі забирають,
Хай душать нас по таборах,
Нехай по тюрмах розпинають,
Товчуть-Стріляють по містах —

Мовчіть! Хваліть своїх катів!
Ви темні люди, дикуни!
На Захід всі! До рук Ляхів!
Вони зі Заходу пани!

В. Шкода.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ВИСОКА КУЛЬТУРА".

(Образок з польського сойму)

Посол Шубравскі: Панове, Я хочу відповісти пану Гайдамаці на його закиди, які він робить польському урядови, а польській поліції паньствовій зокрема. Я властиво не хочу відповідати йому, бо хорої людини, яка біле називає чорним, красу погану, і опльовує найкрасші людські ідеали — ви не переконаєте. Я маю тільки на цїли переконати цілий світ про західну і високу культуру шляхотнього польського народу.

Кажуть, що замордовано в тюрмі Бесарабову. Сам факт звучить дуже дико, але прошу розглянути причини. Причини це найголовніше, і щоби їх як слід розяснити — я звернуся до іншої теми.

Як відомо, Польща є брилянтом в короні народів і як шляхотний камінь не світить собі але другим, так само і ми мусимо бути взірцем і учителями не для себе, але для других.

Обовязок це вельми тяжкий, бо ми маємо до діла з дикими східними масами, котрі проти нашого благородного культурного походу виступили з оружем, з грубим хамським бунтом.

Укр. посол перериває: Фарисеї. Ви йдете різати, мордувати і чуже добро красти, а не ширити культуру, якої самі не маєте.

От і маєте панове яркий доказ вдяки, який є тим болючіший, бо чуєте це від людини, яка має навіть претенсію називати себе культурною.

Я поминаю факт, що як кождий так і польський жовнір може допуститися в нервовім розстрою якихсь неправильностей, грабіжей і т. п. Це вповні оправдане, бо мимо своєї найбільшої ідейности і посвяти він всетаки хоче мати за свої труди якусь нагороду...

Укр. посол: А чому ви обурюєтеся на наших жовнірів, хоч знаєте, що ті не мордували людей так як польські леґіоністи.

Польський посол з лівиці: То цо іннеґо.

Посол Шубравскі продовжає: ...як я сказав, я це поминаю, але якби ви, пане, згадали святі слова наших найсвятіших отців Єзуїтів, котрі з хрестом в одній руці а з ножем в другій ширили велику віру Христову, віру любови і братерства та голосили що „ціль освячує средства", якби ви це нагадали — то ви посоромилибся слів власних. Та ви мабуть того і не читали.

Польща, свідома свого культурного обовязку, не зражувалася хамськими виступами, так як не зражується лікар примхами дитини, що не хоче зажити лікарства.

При Божій підмозі нам вдалося їх вкінці поскромити і тепер прийшла пора для польського інтелекту; прийшла властива пора на нашу культурну місію.

Оттому ми посилаємо їм велебних отців, сестер, будуємо кляштори, косцьоли — цеж все для спасення їх душ — а вони протестують. Ми закладаємо їм польські школи, посилаємо польських учителів — а вони їх стріляють.

Але то все ще можна простити, бож некультурний чоловік не знає ваги освіти. Та представте собі, панове, — ми посилаємо їм своїх кольоністів, таких самих хлопів як вони — і проти тих вони виступають і палять їх господарства.

І тут, панове, я приступаю до властивої теми. Я ствердив факт, а тепер розглянемо причини.

Як відомо, русінський хлоп мимо свого низького степеня культури — має і гарну прикмету, яку навіть наші польські поети і письменники все підносили і підносять в своїх творах до великої цінности. Тою прикметою є сліпа покора. Коли ми поглянемо в історію, то переконаємося, що русінський хлоп з давен давна, ще з часів золотої доби нашої славної шляхти відзначався слухняністю і шляхотною покорою. І тому той хлоп сам ніколи не піднісби руки проти наших змагань і не ставби на перешкоді нашим ідеям, вартість яких він своїм інстинктом відчуває.

На жаль, так вже мабуть судилося на світі: там, де є добро, там є і зло.

Горстці людий, що охрестили себе „Українцями", не подобалася наша культурна праця, не подобалася одинока гарна прикмета їх таки власного народу і вони почали підбурювати нарід проти наших культурних зусиль.

І знова з жалем мушу ствердити, що некритична товпа піддалася впливам тих божевільних людей і вслід за тим пішли на малопольських землях підпали, вбийства, розбої.

І колиб мене яко правника хто спитав: Хто тут винен? Чи ті, що сліпо виконували злочин, чи ті, що до того намовляли, то я рішучо відповівби: Ті, що намовляли. Однак, щоби відстрашити других від подібних вчинків, то покараймо і одних і других.

Українці це найбільші злочинці на світі і мені прямо дивно, як може їх терпіти Бог і свята земля носити. А Ольга Бесарабова, яку вбито в тюрмі, **є власне Українкою.**

На тім — панове — я закінчу і думаю, що по останнім моїм слові справа аж надто стала всім ясною. Однак на кінець ще поставлю пару питань пану послови Гайдамаці і ще таки попробую здерти хоробливу заслону з його очей і попробую переконати його, що то, що біле — є таки біле, а не чорне. Я не буду тут уживати висших арґументів, бо знаю згори, що це без цїли, але попрошу пана Гайдамаку представити собі цей факт як найреальніше:

Пан Гайдамака сказав, що вбито Бесарабову без найменших причин. Я отже спитаю: Чи є такий божевільний чоловік на світі, щоби вбивав людину без найменшої причини, так собі на забавку? — Самі отже бачите, що ні. Бож смішно і подумати: прийшов пан комісар до келії Бесарабової і ні з того ні з сього зачинає її бити ременем. Бє по лиці, бє по голові, бє по цілім тілі. Далі бере машинку і пускає електричний ток в уха. Вкінці і того мало і він поломив її ноги і руки. І все те так собі, без причини, на забавку. Аж смішно. Є отже причини, пане Гайдамака. А це ті, які я висше згадав, а які я вам ще раз в коротких словах повторю: **Комісарі поліції паньствової вбили Бесарабову в службі для ідеї, для поширення західної, польської культури на малопольських землях і для скріплення польської держави, як культурного валу, що відділює культурний захід перед диким сходом.**

Евген Ляхович, Ню Йорк.

ХТО ВДОВОЛЕНИЙ З Д-РА ЦЕГЕЛЬСЬКОГО.

В залученню посилаю витинки з польської ґазети Дзеннік для Вшистків з дня 30. марта сього року. Ґазета доносить, що „Украіньци моґов жиць і розвіяць сєн народово тилько з Польсков". На доказ сього твердження сеї думки Дзеннік для Вшисткіх наводить статтю д-ра Льонґіна Цегельського.

Як видно, то Поляки вдоволені роботою д-ра Цегельського між нашим народом.

Г. Підскальний,
Олієн, Н. Й.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(76)

Тут між иншим я познайомився з комендантом ешалонного пункту Бердичева, штабскапітаном Григорієвим (пізніше відомий отаман), який користувався серед Українців-вояків бердичівської залоги популярністю й часто виступав в „Іскомітюзі" проти нападків на український рух. Григоріїв і старший унтер-офіцир Серветник завжди ставали, такби мовити, на чоло контр-атаки, коли треба було її вести проти нападу ворогів. Григоріїв зробив на мене враження справжнього рубаки (він був не раз поранений і на грудях його я бачив богато боєвих відзнак), але нестриманого на словах підчас нападу на своїх ворогів. Серветник навпаки, робив враження більш інтелігентної людини, більше стримувався у своїх висловах. При мені Іскомітюз цікавих питань не обговорював. Я познайомився з головою його та з головою юридичної комісії Дерюжинським, з якими вів довго розмову й мирні дебати по питанням українізації армії та українського національного руху. Розпрощався з ними я під враженням, що мені пощастило розвіяти багато темних непорозумінь, які були між ними та українськими національними організаціями, а також усунути багато сумнівів щодо широ-демократичности українського національного руху. Ці сумніви відогравали також не малу ролю у взаємовідносинах фронтової Ради і Виконавчого Комітету.

Кооптований член Ґенер. Комітету, що заступав при штабі фронта представника комітету, М. Удовиченко, який одночасно був на службі в Ґенерал-квартирмайстерстві фронта, докладно познайомив мене з поглядами на українізацію армії командування фронту.

Всі вони визнавали, що безперечно українізовані частини є ліпші в армії і що лише на них можна завжди покладатися з певністю, але боязкість українського сепаратизму частину з них робила лиш „терплящих" українізацію, а другу частину явними її ворогами. Відповідно такому поділови окремих осіб з командування штаба фронта й розвязувалося те чи инше питання, той чи инший конкретний випадок. Це, звичайно, вносило путанину в пляновість праці та шкодило боєздатности армії. Таке явище булоб легко усунене, якби зі Ставки Верховного Головнокомандуючого були видані ясні, катеґоричні накази. Між тим не тільки наказів, а навіть і точних загальних вказівок бракувало. В кожному окремому випадкові те чи инше питання українізації розрішувалось в залежности від енерґії та настерливости самих українських представників, делеґатів, тощо, а також становище певного військового начальника.

Начальник Штаба ґенерал Н. Духонін ставився до українізації льояльно, але пасивно. Він теж не мав зі Ставки потрібних наказів і інструкцій. З причини-ж постійної зміни у відношенню самої Ставки до анальоґічних питань українізації, коли рішення по одному й тому випадку виходили часто протилежними, він, звичайно, не міг остаточно сам нічого вирішати.

Ставка-ж Верховного Головного Командуючого вирішувала кожне окреме питання „по усмотренію" того начальника, якого воно торкалося. Взагалі тут для мене стало ще ясніше, що доки Ставка не видасть точного наказу про пляномірне переведення українізації в певних частинах армії, до того часу буде путанина, що безперечно неґативно відбивається на всій російській армії. Відсутність певного пляну була не лише в питаннях націоналізації армії, але й у других, висунутих революцією.

Зі спостережень моїх над ріжними начальниками командування армії, а також на підставі численних звітів від українських організацій в армії та окремих представників, я склав собі гадку, що причиною цього було: а) повне безсилля частини командного складу натрапити на дійсну стежку поведінки, що вимагалась завданням зберегти боєздатність армії, а разом задовольнити революційні вимоги її; б) свідоме потурання деким розкладови армії, чим мусіла бути на їх думку спровокована й сама революція: „От їх революціонная армія! Вот вам і демократізація армії" і т. д. — були їх улюбленими насмішливими виразами.

* *

На доброму шестидесяти сильному авті, з ґараджу Штаба Фронту, ми з Скрипчинським виїхали з Бердичева на фронт, пляноючи на шляху заїхати у Меджибуж, щоб оглядіти 34. корпус, який там інтензивно, під керуванням його командіра ґенерал-лейтенанта П. Скоропадського, українізувався.

* * *

Дозволю собі трохи більше спинитися на історії початків українізації 34. корпусу, бо його командір пізніше відограв відому ролю невдалого гетьмана України.

Установилася була така практика, що для українізації на фронті призначали, як я вже говорив, такі части, що загубили свою боєздатність.

Представник Генерального Комітету П. Скрипчинський при штабі південно-західного фронту звернув свою увагу на 34. корпус, що вже раніше в свойому складі мав значну кількість Українців. Звичайно практикувалося так, що, умовившись зі Штабом Фронта, Скрипчинський їхав до начальника тої части, яка намічена до українізації, з пропозицією дати в неї українські поповнення. Тоді російські поповнення майже вже не йшли на фронт. Тому більшість таких начальників радо згоджувалася на українізацію, коли вони не ставились фанатично-вороже до українського національного руху взагалі. Більшість же брала на увагу, що Українці прекрасний боєвий матеріял, а до инших справ політичного порядку їм діла не було, а тому давали свою згоду на українізацію.

Коли П. Скрипчинський звернувся до Скоропадського, то одержав від нього катеґоричну відмову. Не дивлячись на те, що начальник Штаба Фронта ґенерал Н. Духонін і сам командуючий фронтом ґенерал Гутор були за тим, щоби 34. корпус українізувати, ґенерал Скоропадський рішуче не погоджувався.

Колиж, після невдалого наступу в місяці липні його корпус вороги розгромили так, що лише його рештки виведено в резерви, а поповнень годі було звідки одержати, він почав задумуватися над тим, чи не приняти пропозиції Скрипчинського. Але, посідаючи „малоросійскую хітрость", Скоропадський не хотів сказати Українцям, що йому потрібне тепер добре гарматне мясо, а тому він згоджується на українізацію свого корпусу. Так робили инші чесні неукраїнці та „малороси", начальники військових частей.

(Дальше буде)

Злодійська доля:

Злодій - (обкрадаючи хату підчас неприсутности господарів, що виїхали на вакації: Коли усі їдуть на відпочинок, то ми мусимо тоді найбільше працювати! Хай то чорт візьме таку долю!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НІЧОГО НОВОГО.

У нашому місті викликали немале вражіннє статті в місцевих польських ґазетах про діяльність д-ра Цегельського в Ню Йорку. Богато людий з дива не може вийти, як міг чоловік, якого вважали колись за одного з українських лідерів, зайти так далеко, щоби на нього аж всі польські шовіністичні ґазети покликалися. Не одному з наших не може в голові поміститися, як могли найтися Українці, що піддержували його ґазету. Є Українці, яких жаль бирає, що вони не в Ню Йорку й що вони не можуть ділом причинитися до боротьби проти польських приятелів серед нашої іміґрації.

Але я признаюся, що мене виступ д-ра Цегельського ні трохи не здивував. Я бачив ґазету д-ра Цегельського вже пару тижнів тому. Пхнули мені її в руки підчас мого побуту в Дітройті прихильники пароха Дітройту, і казали, що о. парох ручить, що то найліпша українська ґазета в світі. Здивувало мене не мало, що католицький священик так хвалить ґазету, видавану професором протестантським, і взявся її читати. Відразу було видно, що ґазета видається для лайки. Головно проти Свободи й її редакторів та проти У. Н. Суюза та її урядників, та проти Обєднання. Се ще нічого собою нє говорило, якби я не побачив, що пан редактор пише проти сих „ворогів" українського народа, але ні одним слівцем не важиться звернути проти Поляків. Я відразу подумав собі: То туди стежка в горох? То тому, панцю, ти так лаєшся проти Свободи, Союза й Обєднання?

Не штука було догадатися, куди прямує др. Цегельський. Колись так само писав Руський Селянин: лаяв українські ґазети, лаяв Москалів, а про Поляків ні слівцем.

Але доказів на мої здогади не було. Дістав я другі числа ґазети, знова тою самою дорогою, від того самого посередника. Вдарило мене в очи, що роздавали її даром. Дивуюся самому собі: Хибаж там видаваннє ґазети не коштує? Хиба редактор не бере заплати за свою працю? А складачі, а папір, не коштують?

Нарешті прийшло потвердженнє моїх здогадів. Заки я ще дістав число ґазети п. Цегельського, вже польські ґазети стали трубіти на велику побіду для польскої справи: Українці можуть жити й розвиватися тільки під Польщею; так каже великий український лідер.

Мені тепер цікаво знати дві річи: як буде далі держатися пан Цегельський? Польські ґазети троха за скоро витягнули на верха його роботу. Се мусить йому в його роботі пошкодити. Як він тепер буде викручуватися? Як він буде тепер відбріхуватися від того, що наробив? Чи не сяде він тепер може на протипольського коника та не стане ґерцювати проти Ляшеньків, поки Українці дещо призабудуть про те, як він скакав у польський горох?

Відтак я скоро вибираюся знова в Дітройт. Хотівби бачити, що там тепер кажуть про ту найліпшу „українську" ґазету? А може вони вже тепер аґітують не за ґазетою п. Цегельського, а таки просто за Дзєнніком для Вшисткіх?

Бофалець.

—o—

ХТО СЕ ПАН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ?

Засилаю Вам витинок з ворожої нам ґазети Дзєнніка для Вшисткіх, котра критикує нашу дорогу Свободу, а похвалює якогось там в Ню Йорку д-ра Цегельського і його Вестнік.

Дзєннік пише:

Ukraińcy mogą żyć i rozwijać się narodowo tylko z Polską.

Pismo tygodniwe „Ukraiński Wiestnik", wydawane jest w New Yorku i redagowane przez dra Longina Cehelskiego, który był w swoim czasie posłem rządu Petruszewicza w Waszyngtonie. Celem tego rządu była chęć oderwania Wschodniej Małopolski od Polski i stworzenia niepodległej republiki ukraińskiej.

W numerze z dnia 22 marca p. dr. Cehelski podał artykuł, zatytułowany: „Ze wschodem czy z zachodem". W tym artykule dowodzi na podstawie historji, że wschód, to jest Rosja, oznacza dla rusinów barbarzyństwo, despotyzm, niewolę. A zachód, czyli Polska — kulturę, wolność, rozwój i postęp.

W jednym z ustępów artykułu czytamy:

„Bolszewja, to nie postępowe socjalistyczne, proletarjackie państwo, ale wschodni azjatycki despotyzm, bez woli jednostki, bez woli politycznej, bez wolności słowa, zgromadzeń, organizacyj, prasy, myśli, sumienia i t. p. W Polsce, dzięki zachodniemu w niej ustrojowi i mimo wszystkich ucisków, Ukraińcy rozwijają się jak polityczny naród, mają towarzystwa, organizacje, partje, prasę, życie polityczne".

P. W. B. Błażewicz robi następujące uwagi na temat artykułu dra Cehelskiego:

Zaznaczyć tutaj warto, że „Ukraiński Wiestnik" reprezentuje najpoważniejszą część rusińskiej kolonji w New Yorku, która grupuje się dokoła „Narodowego Domu" na Szóstej ul.

Stanowisko tego pisma jest wręcz odmienne od stanowiska, jakie wobec Polski zajmuje inny organ ukraiński „Swoboda", podburzający stale przeciw Polsce rusińską tutaj imigrację, atakujący ustawicznie Piłsudskiego i wszystko co polskie.

Dr. Cehelski, wygłaszając opinję, że Ukraińcy muszą iść z Zachodem, pisze to samo, co pisaliśmy przed laty, zaznaczając, że naród ukraiński nie należy do Wschodu ani rasowo, ani pod żadnym innym względem i przeto związek jego z Rosją nie jest normalny, a przeto i zdrowy.

Ukraina dzisiaj rządzona przez Sowiety, jest republiką autonomiczną, ale tylko na papierze. Dominacja Moskwy w Ukrainie nie jest wcale mniejsza dzisiaj niż za czasów caratu, przeciwnie jest dla Ukraińców niebezpieczniejsza, bo oparta na fałszu i obłudzie.

W Polsce Ukraińcy mają swoją wolną i liczną reprezentancję w Sejmie, mają możność rozwoju narodowego, mają wszelkie szanse zbudowania swego życia kulturalnego.

Tego nie mają i nigdy nie będą mieli w Rosji. Tam będą tylko prowincją Moskwy i spichrzem, bez którego żyć nie mogłaby reszta państwa Sowietów.

Tak, dr. Cehelski prawdę mówi swoim współziomkom, że nie mogą iść ze Wschodem, a muszą iść z Zachodem.

Nie z Rosją żyć może Ukraina a z Polską.

Українці мусять дати відповідь сему п. Цегельському. Я відповів би самий, але я вже старий і запрацьований. Редакції повинні передусім сказати людям, що се за один той пан Цегельський, бо його люди не знають, коли може видавати по українськи ґазету.

Іван Горґота,
член 299. відділу У. Н. Союза.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Громадянин. Пишіть виразно, тоді не треба буде справляти. А до того, чи виплатиться простувати тих кілька імен, де перекручено одну дві букви, а всі жертви виносили 75 центів, бо кождий з трох жертводавців зложив по 25 цнт. Шкода часу і дорогого паперу в часописи на того рода спростовання.

М. Д., Филаделфія, Па. Відозва не буде поміщена.

М. П., Пасейк, Н. Дж. Дивуєтеся, що „документи" не були оголошені. Та якіж це документи? Ви прислали якісь три письма з села і хочете, щоби це оголошувати. Коли це має бути якась відозва до односельчан чи щось подібного, тоді зробіть таку відозву, а ми її оголосимо.

В. Г. К., Ню Кенсингтон, Па. Гаркавенко програв борбу з Романом, бо пошпотався і впав в тій хвилі, коли Романо був вже майже непритомний.

У. Д. П., Мікнеаполіс, Мінн. Як це може бути, щоб у Вашій громаді, де є стільки добрих і патріотичних громадян, не можна прийти до якогось порозуміння? А то шарпаєте один другому серце, цілком даремно витрачуючи енергію, якy можнаб зужити на іншу добру роботу.

С. М., Шикаго, Ілл. Того рода подяк не поміщуємо. Це народний обовязок брати участь в святі Шевченка і за те нема потреби дякувати, ні тим, що брали участь в концерті ні тим, що прибули на свято.

А. Г., Гартфорд, Конн. Було би цікаво нам знати, як Ви боролися проти Поляків. Але те, як Ви ховалися в селі, коли Українці перестрілювалися з Поляками, не цікаве.

Витинки з газет надіслали: М. Туркот з Фила., Па.; Т. Тренич з Фреквил, Па.; Д. Бойко з Блекстон, Масс.; В. Мич з Назарет, Па.

СПРОСТОВАННЯ.

Ню Йорк, Н. Й.: Між жертводавцями на майнерів має бути: Йосиф Івах 50 цнт.; В. Дворчин $1.

Нюарк, Н. Дж. На Народний Дім в с. Байківці зложило Укр. Просвітне Тов. „Тернопільщина" $10. Рівнож має бути з Русанівки, а не з Русанова.

Декрет з 10. травня 1728. забороняв у Франції уживати мацин із вальцями, тому що вони замало... гамору спричиняють. Боялися, що як машини будуть працювати без галасу, то можна буде їх уживати для друковання тайних друків проти уряду. Щоби до цього не допустити, видано повиций розпорядок.

CHILDREN OF THE MEMBERS OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ASK YOUR FATHER TO INSURE YOU IN THE JUVENILE DEPARTMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION. YOUR PARENTS WILL BE INSURED FOR ANY ACCIDENT TO YOU, AND YOU WILL RECEIVE THE UKRAINIAN JUVENILE MAGAZINE.

Др. Остап Грицай (Відень).

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА ЯК ПИСЬМЕННИЦЯ

3)

Але саме в тому невпинному стремлінню героїв Кобилянської до чогось, що висше надбуденність і вяжеться з найвисшою красою життя — є на мою думку заклик першорядного соціяльного значіння. Чи вже там Маня Обринська досягає свойого ідеалу сама, чи з допомогою влюбленого в себе чоловіка, та чи контрасти між культурою двох таборів української інтеліґенції змальовані тут в усіх глибинах соціяльного проблему, це в суті речі питання, на розвязку яких в Кобилянської можемо дивитися різно. Але моментом першорядного значіння лишається тут те, що молода дівчина воліє радше йти на відповідальну службу до чужих людей, і цілими роками власною працею здобувати кусник хліба, ніж кидатися без ваги й без любови в обійми чоловіка, який мігби їй забезпечити удержання, але поки-що не в силі — на її думку — дати їй того, чого бажає її душа. Це безумовне передуховлення жіночого типу в Кобилянської зберігає свій високий, соціяльно-виховуючий престіж ще й тому, що ніяка геройка Кобилянської не є еманципанткою в відемнім значінню цього слова. Значить, ніяка з них не намагається добути повної життевої свободи на те, щоб жити собі по-волі так як мущина і мати нпр. свободу кохатися досхочу з принагідними полюбовниками. Зараз обоє стремить до того, **щоб осягнути спромогу вчитися і стати вартісною людиною в колі громади.** Той рис в духовости жіночих постатей в Кобилянської в неї незвичайно важний і переведений в її творах з послідовністю трівкої засади. Чисто еротичні моменти в Кобилянської ось нпр. любовна пригода панни в оповіданню „Природа", або вольне материнство малярки Ганни в нарисі „Valse melancolique" — це в нашої письменниці рідкі виїмки, прооображені до того вщерть висшою духовістю даної геройки. На загал жінка Кобилянськоі це вроджена **м а т и** в найкращому і найглибшому значінню цього слова, і вона може щось більше, ніж чисто романова засада, коли і найбільш еманципантські типи в Кобилянської — ось як Наталка Верковичівна та Маня Обринська кінчають як одружені жінки прихильних собі чоловіків. Вже в повісти „Царівна" зазначує Кобилянська свій гострий осуд про жінок, що бажалиб тільки всякого роду „свобод", а ніяких обовязків, знаменними словами доктора Марко: „В мене є якась особлившa і непоборима антипатія супроти всіх товаришок, ґувернанток, учительок і тим подібних істот. Чому, сам не знаю. Може тому, що вони нагадують мені тих, що хотять tout prix (за всяку ціну) стояти „самі". Я мав часто нагоду стрічатися з невикінченими еманципантками, а ті так обридли мені зі своїм „жіночим питанням" і балаканням про рівноправність, що я їх ніколи не можу стерпіти. Не думайте, що я належу до тих, що моляться до непросвіченої жінки, що їх ідеалом або молода, неосвічена наївна жінка або замужна жінка з величезним білим фартушком і купою ключів при боці. Я знаю, що викликало рух жіночий, таксамо, що викликало й соціялізм й инші обяви в суспільности. Я знаю, що жінки мають право домагатися того всього, чого власне домагаються... але **булоби лучше, колиб зі зміною обставин не зміняли і жінки свойого характеру, т. е. не зміняли насильно: Я хотівби, щоб обставини змінилися задля них, а не вони задля обставин, або задля якоїсь „свободи". В моїх очах женщина то щось таке несказано гарне й тонке, як і мужчина в своїм роді. Однак обоє тратять на красі, коли одно приймає те, що належиться другому"** („Царівна", ст. 238—40). І таксамо думає в суті речі й Богдан Олесь, коли каже в нашій повісти: „...Теперішня женська молодь не займає мене, дарма, що між нею находиться велике число прегарних, талановитих і власними силами високо поставлених одиниць, — але загал мені не цікавий. Я не знаю... одначе в стремлінню здобування рівноправности, я бачу лиш хаос оправданих і фальшивих шляхів, хоч тяжко супроти того і держатися байдужно. Я один ще все більше поклонник **непорочних уст жінки,** ніж виголошуючі парляментарні бесіди. Волію більш лагідну, біблійну вдачу, вирівнану внутрішньою красою і культурою, ніж мужесько-женську істоту, з прапором в руках, покликуючу до бою і т. ин. Я мужик — додає Олесь — в котрого „домівство" не сміє бути нарушене ні на волосок модернізмом, фаховим заняттям жінки, словом — елементом „самостійности", зводжуючим жінку на зманерованих, упривілійованих „заробітниць" еманципанток, котрих ліпша часть марнується, а друга по правді нічим не стає висше від давніх жінок і матерей" (ст. 235).

Колиж так усе те, що кажеться в нашій повісти про змагання Мані та у звязку з нею прояснює нам шлях, яким Кобилянська бажалаб вести молоде жіноцтво України до вершин життевої досконалости, то так само важні й цінні є тут і її думки про ідеал справжньої інтеліґенції, визволеної з пут грубого матеріялізму, тобто примітивного мужицтва. Треба сказати при тім зараз, **що поняття того „мужицтва" не є для Кобилянської ніколи поняттям суспільно-клясовим.** Це в неї поняття **некультурности** взагалі, без огляду на те, чи підпадає під нього простацький мужик, чи простацький інтеліґент. Аристократизм же в Кобилянської це ніякий клясовий привилей, а виразник найвисшої духової культури в людині, без огляду на те, чи ця людина інтеліґент, чи простий селянин. У своїй, недавно в „Л. Н. Вістнику" проголошеній автобіоґрафії, наша письменниця застерігається виразно проти того, мовби то вона малювала коли „осіб з суспільних низів чи з кол трудових інтеліґентів з погордою, чи з зарозумілістю аристократа". І хто знає добре її великі твори з мужицького життя, той скорше мігби зробити Кобилянській закид з аристократизування мужицьких постатей, а не навпаки. Колиж в повісти „Через кладку" вказується на „лушпини мужицтва", з яких ще не вилупилися Олесі, то тут стверджується тільки недостачу духової культури в тих інтеліґентів, що вийшли з мужицтва, отже на щось, що в нашім життю багато поганіше зазначується, ніж це бачимо в повісти Кобилянської. Адже ми знаємо добре, що наш нарід сам склав знамениту приповідку: „не дай, Боже, з хлопа пана".

(Конець буде)

КАТАСТРОФИ И НЕЩАСТЯ.

Вулькан Санторін на Егейськім морі прокинувся як у 70-тих роках; лява бє вверх на 300 м. — У Батумі (Кавказ) впала така сніговиця, що 5 осіб умерло. — В Антверпені згоріла фабрика цикорії вартости 4 міл. фр. — Біля берегів Ісляндії пішла на дно рибальча данська лодка з 13 людьми. — На лінії Лондон-Кац розбився літак. — У Дзялошині біля Велюня на польськім кордоні наслідком експльозії етеру 3 особи згинули, а 18 небезпечно ранених.

В книгарні.

— Ось тут, пане, бачите нові видання Шекспіра.

— Що, він усе ще пише?

—o—

В гостинниці у Львові у вікні вивішена картка з написом: „Тут можна дістати всякі страви світа!"

Одного разу зайшов до тої гостинці гість, сказав, що він приїхав з Африки і каже: „Прошу мені подати печеню зі слона!"

Збентежений вейтер побіг до господаря і каже: „Бачите, пане, що ви наробили цею божевільною рекламою! Отсей гість хоче печені зі слонового мяса! Що тепер зробимо?"

Господар гостинниці: То дуже проста річ! Скажіть йому, що задля одної порції печені не будемо різати слона!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

—o—

РЕСИН, ВИС.

З представлення на поводян.

Переслано до Обєднання $10.30 як чистий дохід з представлення, відіграного кружком аматорів з Мілвоки, Вис., уряженого тов. ім. М. Грушевського, від. 158 У. Н. С., в Ресин, Вис.

Михайло Цинко, кас.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Дві збірки:

а) На страйкуючих майнерів.

На організаційному вічу, яке відбулося заходом громад в Перт Амбою 18. марта, зібрано на страйкуючих майнерів: $15.85. Імена жертводавців: о. М. Лисяк, І. Ваверчак, А. Рожик, Г. Мисак, М. Вітів, С. Гураль, Г. Демкович, С. Кордик по $1.00; Г. Клим, В. Козак, І. Денис, Г. Маслій, Й. Голіновський, І. Пацканик, Т. Воробель, Г. Геба, І. Даньків, Т. Ватраль по 50 центів. — Разом $15.85.

б) На політичних вязнів.

При вечері на заклик гр. Кедровського зложили слідуючі особи: В. Кедровський, др. Клодницький, І. Ваверчак, о. М. Лисяк, М. Вітів, П. Шут, А. Яричевський, І. Пацканик, Г. Демкович, Г. Мисак по $1.00. — Разом $10.00.

Окрім того тов. „Січ" на свойому мітінгу зібрало на страйкуючих майнерів $5.75. Разом вислано до „Обєднання" $31.50, з того $21.00 на майнерів, а решту на політичних вязнів.

Григорій Геба.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На поводян та інвалідів.

Братство св. Иосафата, від. 5 Провидіння, переслало до краю через Обєднання на поводян $25.00, а на інвалідів $25.00. — Разом $50.00.

—o—

НАЙСТАВН-ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Збірка на часопис „Сурма".

В залученню пересилаємо чек на $11.00, які зібрано помежи членами Української Громади та бр. св. Володимира на часопис „Сурма". Гроші переслано через Обєднання.

С. Слободян, секр.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На інвалідів та поводян.

Замісць вінців на могили чотирох членів бр. св. Стефана, від. 221. У. Н. С., зібрані гроші призначено: на українських інвалідів $50.00; $6.00 зложили члени на потерпівших від повени. Разом $56.00, які вислано до Обєднання.

В. Лоняк, секр.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читанне веде до просвіти. А просвіта — се сила. — Пишіть по найновійший цінник книжок.

АФОРИЗМИ.

I.

Якби не було „Видавничої Спілки", хто читавби „Руского Селянина"?

II.

„Коли на клітці, де є слон, написано „буйвол", не вір своїм очам" — казав Кузьма Прутков. Скажу я:

Коли візьмеш до рук часопись, що називається „Руський Селянин", а на ній написано „Український Вістник", не вір своїм очам.

III.

Хтось комусь приносить користь: „Свобода" — Україні, „Руський Селянин" — „Новому Святу".

IV.

Коли в тебе спитають: що корисніще? „Свобода" чи „Руський Селянин"? Не думай довго, а кажи „Селянин". Бо він відкриває карти свого редактора.

V.

Не позичай послові грошей, бо наживеш ворога.

VI.

У шумі нема музики — у лайці нема правди.

VII.

Коли хочеш їхати в Галичину, пиши про орієнтацію на західну культуру. Приклади: Назарук, Цегельський.

СКАСУВАННЯ НЕВІЛЬНИЦТВА В БІРМІ.

„Юнайтед Прес" повідомляє з Рангун: Уряд задумує на протязі найближчих місяців вислати експедицію до Горішньої Бірми. Там в околиці між ріками Міткіїна і Майкга (які вливаються до ріки Іраведі) усе ще процвитає невільництво. Ціллю експедиції є увільнення тамошних невільників. Подібну експедицію вислано минулого року в долину Гюкун і їй вдалося увільнити тисячі невільників. Уряд не міг нічого вдіяти, доки ватажки тих дистриктів, які ще не є під англійською управою, нічим не провинилися. Але тепер один ватажок схопив двох невільників, які схоронилися були до дистриктів, що остали під англійською управою. Так ці невільники стали вільними людьми, тому уряд зажадав від того ватажка, щоби пустив на волю цих двох людей. Ватажок не послухав, тому висламо карну експедицію. Сподіються, що тепрешній карній експедиції вдасться зовсім скасувати невільництво у Бірмі.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Повідомляється членів Тов. Запорожська Січ, від. 251, що місячні збори відбудуться в неділю, 8-го квітня, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній школі. Проситься усіх членів прибути на сей мітінг, бо маємо важні справи до полагодження. А ті члени, котрі довгують, мають прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Сей мітінг перенесено скорше задля наших свят. — Ник. Страп, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкинь, що мітінг відбудеться в неділю, дня 8. квітня, в годині 2-ій пополудни в гали церковній, 303 Гудсон Еве. Просимо всіх членкинь явитись на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих напоминається вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з членства. — П. Росоловська, предс.; К. Олексин, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється, що мітінг Тов. Мир, від. 324, відбудеться в неділю, 8-го квітня, в 3-ій год. пополудни, в домі Укр. Громади на 23-ій і Бавн ул. Проситься всіх членів прибути. — Й. Мудрий, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Тов. „Єдність", від. 163, що мітінг відбудеться в неділю, 8-го квітня в годині 1-ій пополудни, в гали Укр. Амер. Горожан, 847 Н. Френклін, Стр. Проситься всіх членів явитись як оден, бо є дуже важні справи до полагодження. Також проситься довгуючих членів, щоби вирівнали свої вкладки. — Мих. Паранич, секр.

ГРІНПОЙНТ, БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє своїх членів, що з причини Великодних Свят мітінг відбудеться тиждень скорше, в неділю, 8-го квітня, в годині 5.30 вечер під ч. 724 Leonard St. Проситься всіх членів прибути на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір балевого уряду. Будемо приймали без вступного до У. Н. Союза, тому проситься членів привести своїх знакомих і вписати їх в члени. — Ол. Рибак, предс.; Іван Стороняк, секр.